

Simon den Boer: Altijd het ambacht in stand gehouden

Toen Simon den Boer aankondigde te stoppen met zijn zeilmakerij ontstond er een kortstondige stormloop. Schippers, wilden nog snel zo'n mooi traditioneel zeil bestellen waarop Den Boer het patent heeft. Maar nu is het klaar en dat mag je gerust het einde van een tijdperk noemen.

Tekst: Arthur van 't Hof Foto's: Bertel Kolthof

Toen ik als jochie in een open boot zeilde, was Zeilmakerij Den Boer al een begrip. Ik zie mezelf nog staan in de werkplaats van het bedrijf in Oud-Beijerland, met een gescheurd zeiltje van de 420. Niet echt materiaal waar veel eer aan te behalen viel voor Den Boer, maar ook in deze fok van een paar vierkante meter werd net zo goed een nieuw oog geslagen en een nieuw baantje gestikt. Geen idee meer wie zich over mijn zeiltje ontfermde, maar wel weet ik nog dat ik gefascineerd was door de handen van opa Siem den Boer. Die waren naar mijn idee enorm en tegelijk zagen ze er zijdezacht uit.

Hij zat op een eigen bankje, een dikke sigaar tussen de lippen. Zoon Klaas had toen de zaken al overgenomen en zijn zoon, Simon, moet toen ook al ergens achter een naaimachine hebben gezeten, maar daar heb ik geen actieve herinnering meer aan. 'Ik was 28 toen ik het overnam van mijn vader. Die heeft daarna nog jaren meegewerkt en ontfermde zich dan over het handwerk, zoals het innaaien van ogen. Mijn opa was eigenlijk heel slordig, die was gewend om voor beroepsschippers te werken. Als het tuig maar heel bleef, dan was het al snel goed. Mijn vader was veel netter, die riep dan: "t Is wel voor een jacht hoor!"'

Overgang

Den Boer Sails maakte als familiebedrijf de overgang mee van de vrachtaart, die nog onder zeil voer, naar schepen waarop de zeilen louter voor het plezier werden gehesen. Hoewel er later natuurlijk een mengvorm ontstond toen de bruine vloot professioneel ging varen, met gasten die voor hun plezier aan boord stapten. De charterschippers wisten de zeilmakerij vanaf dat moment ook te vinden. Zelf tilde ik ettelijke malen de enorme lappen van de tweemastklipper *Bracksand* de zeilmakerij binnen voor de jaarlijkse onderhoudsbeurt. Dat soort zeilen van Den Boer ging

lang mee, werd vaak gerepareerd en kreeg dan nog een tweede leven bij particuliere schippers die met een historisch bedrijfsvaartuig zeilen; je ziet ze nu nog, herkenbaar aan het merkteken, een simpele witte B in plaats van de latere rood-wit-blauw gestileerde B.

Binnenschippers

Simon is de laatste telg van het zeilmakers-geslacht. Zeker, hij heeft kinderen, maar dat zijn echte studieballen die de zaak niet wilden overnemen. Hij had zelf liever ook willen studeren: 'Ik had eigenlijk wel architect willen worden. Ik was altijd goed in wiskunde. Dat bleek later een voordeel, want je moet wel kunnen rekenen in dit vak.' Maar het liep anders, vooral omdat vader hem graag in de zeilmakerij had. 'Die zei: "Ga jij maar mavo doen, dan ben je eerder klaar met school." En als ik thuiskwam, vroeg hij vaak of ik nog huiswerk had. Zo niet, dan was er altijd wel wat te doen achter de naaimachine.'

maker bestond (en bestaat) niet. Je leert het vak in de praktijk. Simon kon meelopen met oud-marinier Wieger Kiers die bij Zeilmakerij Den Boer werkte. 'Kiers kon werkelijk alles, zijn vader had zelf een zeilmakerij gehad.' Het was de tijd dat Zeilmakerij Den Boer zich nog bezighield met alles wat met zeildoek te maken had, dus leverde het bedrijf bijvoorbeeld ook de dekkleden die over de luiken van binnenschepen werden getrokken. 'Die moest ik dan wegbrengen naar de Maashaven in Rotterdam. Je nam ze op je nek, ze waren loodzwaar en door de schipper werd alles constant afgerekend.'

Kooijman & De Vries

In de jaren zeventig kreeg Den Boer Sails het razend druk. De watersport nam een hoge vlucht. 'Bij de werf van Kooijman & De Vries gingen er soms wel tachtig bootjes per jaar te water en die hadden evenveel tuigjes nodig, plus alle kappen en hoezen die er ook bij

boven: Simon op zijn bankje. 'Ik kreeg het toen ik van school kwam en ik heb er dus 53 jaar op gezeten'. Op zijn bankje heeft hij al zijn gereedschap bij de hand. Priemen, tangen en een handig lijntje met haakje om het zeil even strak te trekken

rechts: Bezig met een brilgrommer die op het zeil wordt genaaid met gewaxt garen. Simon gebruikt de plaat van de zeilhandschoen als hefboom, om de draad in het doek te trekken

En zo begon Simon als jongen al met de simpele klusjes, zoals het naaien van zeilzakken en het vullen van de zandzakjes die onderaan de dekkleden van open boten hingen. Een formele opleiding voor het beroep zeil-

besteld werden. Alle tekeningen van de verschillende platbodems die gebouwd werden heb ik nog in de kast liggen.'

Maar het was massaproductie, er was één uitvoering van het tuig en individuele wensen werden nog nauwelijks geuit. 'Er werd hard gewerkt in die tijd. Het was meters maken, zelfs mijn tantes hielpen mee, terwijl Kiers en opa de zeilen afwerkten met de hand, want we gebruikten toen nog geen persogen.'

Inmiddels verzezen er in de jaren tachtig overal jachthavens langs de waterkant, het moment voor Den Boer om ook in de zeilen voor scherpe jachten te stappen. 'En de

platbodems gingen steeds meer wedstrijdjes varen, die eigenaren wilden er écht mee zeilen.' Simon begon steeds meer naar de snit van de zeilen te kijken. Lag de bolling van een zeil van opa Den Boer – die gewend was om voor binnenschippers zeilen te maken – nog behoorlijk in het midden, nu werd er meer vorm in gebracht, zeker toen er vanaf begin jaren negentig ontwerpprogramma's beschikbaar kwamen.

'Niemand had daar nog ervaring mee. We kregen een cursus van een dag door de leverancier en dan ging je aan de slag met de pc. Na wat proefdraaien maakte je vanaf toen wel

betere zeilen, aerodynamisch verantwoord zeg maar, en je kon er ook echt een vleugelprofiel van maken.'

Wedstrijdtuig

Uiteindelijk, na wat proefzeiltjes, beschikte Simon den Boer over een basismodel waaraan hij vervolgens kon schaven. Succes volgde met de 10 meter aak *Fidelia* van Ted van Rijsnoever, die de Kooijman & De Vrieswerf had overgenomen. Dat was het eerste wedstrijdtuig voor een platbodem voorzien van zulke moderne items als reguleerlijntjes, Ted werd er meteen Nederlands kampioen mee,

wat voor een hoop reclame zorgde. Gerenommeerde werven als Stofberg en Van Duivendijk klopten toen ook weer aan de deur als klant. Voor Van Duivendijk maakte Simon zeilen voor zijn schokkertje waarmee de Deltaweek werd gewonnen en voor de Tholense werfbaas Dirk van Duivendijk heel veel later natuurlijk het tuig voor zijn TH60.

Dat schip werd ook Nederlands Kampioen in de VB/VC, een wedstrijdklasse waarin Den Boer een grote speler is, hoewel het hem nog steeds steekt dat hij niet echt voet aan de grond kreeg in de VA-klasse. Tijdens de grote vlucht die die klasse nam, ging Simon zelfs

Goed trimbaar

Alseen zeilmaker zijn werk goed heeft gedaan, moet de zeiler vervolgens wel de potentie van het zeil weten te benutten. Bij een gaffelzeil heb je natuurlijk allerlei mogelijkheden om het te trimmen, met die losse broek en een halstalie en onderlijkstrekker. 'De meest gemaakte fout is dat de piek niet goed gezet wordt,' meent Simon. 'Als je het zeil viert, moet je eigenlijk met de piek werken, want het doek is tegenwoordig zo vormvast dat een verandering van de stand van het zeil direct invloed heeft op de vorm.' Te vaak ziet hij ook dat de top van het zeil wordt weggetrokken, met dank aan vallen waar geen rek meer in zit en vallieren. 'Dat is echt iets om op te letten.'

Drukte

Wie je ook spreekt over Den Boer Sails, iedereen zal meteen het vakmanschap van Simon prijzen. En vooral de wijze waarop hij zijn zeilen nog op een ambachtelijke manier weet af te werken. Toen Simon den Boer vorig jaar langzaam bekend begon te maken dat hij het wel eens tijd vond om te stoppen, kreeg hij het dus nog heel druk. Behoudsverenigingen als de Stichting Behoud Hoogaars in Zeeland wilden nog snel "even" een traditioneel tuig laten maken. De laatste jaren hadden ook steeds meer botterstichtingen de weg naar Zuid-Beijerland gevonden – ook zij stonden op de stoep nu het nog kon. Die botterstichtingen hadden gemerkt dat Simon zijn zeilen nog heel mooi op de oude manier kon afwerken. Dus: grommertjes om de ogen waaraan de rakbanden worden gesplitst, in plaats van persogen, en die rakbanden natuurlijk altijd voorzien van een mooi leertje. Snel werkt hij ook; Simon heeft drie dagen

nodig om een compleet botterzeil af te werken, inclusief twee reven. Hij vermoedt dat hij de laatste is die het op een commerciële manier doet. Natuurlijk zijn er mensen die op een ambachtelijke manier zeilen afwerken, maar dat zijn dan meestal vrijwilligers van behoudsverenigingen. Een brilgrommertje is een klusje van een half uur, dat doet niemand hem na. Een paar jaar geleden vroeg ik Simon al eens hoe lang het zou duren voordat iemand die het vak wilde leren dezelfde snelheid had als hij. Een jaar of vier, zo vermoedde hij toen.

Katoenen look

Voor de authentieke katoenen look van de zeilen gebruiken zeilmakers bij voorkeur Clipper-canvas, dat eruitziet als katoen en uit Engeland wordt geïmporteerd door Maritex. 'Ik denk dat ik er in mijn laatste jaar meer van heb besteld dan iedere andere zeilmaker

boven: Simon met zijn trouwe viervoeter Pukkie, die altijd in de zeilmakerij aanwezig is

links: Rollen touw: 'Voor de lijken gebruikte ik altijd Hempex van Touwfabriek Langman in Nijkerk

onder: De botters weten Simon goed te vinden

een week naar Engeland om daar getuige te zijn van windtunneltesten. 'Als het ging om de zeilen leverde dat niet heel veel nieuwe inzichten op, het was meer een bevestiging van wat we al wisten.'

Op het gebied van traditioneel gemaakte tuigen blijft hij mooie projecten op zijn conto schrijven, zoals het nieuwe tuig voor de 150-jarige museale stevenaak *Helena*, dat hij in samenwerking met Molenaar gaat maken. Die ook zo bekende zeilmakerij zal voortaan de productie van de zeilen in Grou op zich nemen, terwijl Simon de opmetingen zal blijven verrichten in Zuidwest Nederland.

- 1 Het zeilmakersgereedschap bestaat uit allerlei pennen en tangen, maar dit 'erfstuk' gebruikt Simon om het garen heel strak aan te trekken in het zeil
- 2 Een houten priem is een goede hulp voor het maken van een lus of 'louwer' aan het zeil. Deze bestaat uit een enkele streng...
- 3 ... die je met behulp van een marlpriem op zichzelf splitst
- 4 Rondom de leuvers wordt een enkele streng gebruikt en ingenaaid
- 5 Het aanbrengen van een lijktouw is een arbeidsintensief klusje, dat lang kan duren als je er niet genoeg snelheid in hebt. Simon draait er zijn hand niet voor om
- 6 Een oud en een nieuw zeilhandje. 'Ik maakte ze altijd zelf omdat ik ze aan de buitenkant wat breder wilde hebben. Ik doe ongeveer tien jaar met een handschoen en ik heb nog een nieuwe gemaakt. Het plaatje is nog van mijn vader geweest

175 JAAR EEN FAMILIEBEDRIJF

In 1850 vestigde Sijmen den Boer zich op de Havendam in Oud-Beijerland, gelegen aan het Spui. In die tijd kwamen daar nog grote zeilschepen langs, want de Nieuwe Waterweg naar Rotterdam was nog niet uitgegraven. Sijmen was als zeilmaker afkomstig van de grote windjammers; op deze zeilschepen had hij al een ruime ervaring opgebouwd. In 1895 volgde Klaas den Boer hem op, in 1927 gevolgd door 'opa' Simon, die het stokje in 1965 overgaf aan Klaas, hoewel opa nog heel lang op zijn bankje bleef meehelpen. Simon nam de zeilmakerij in 1986 over en verhuisde in 1992 naar Numansdorp aan het Hollands

Diep om vervolgens in Zuid-Beijerland een pand te betrekken. Het bedrijf is altijd bijzonder betrokken geweest bij de rond- en platbodemerwereld, hoewel het ook heel veel zeilen maakte voor (klassieke) jachten. Dat blijkt uit het feit dat de zeilmakerij in z'n 175 jarige bestaan bijna 50 jaar adverteerde in elke Spiegel der Zeilvaart. Dat begon heel voorzichtig in het tweede nummer (in 1977) met een kleine annonce: 'Zeilmakerij Den Boer B.V.: Ingericht voor vakkundig maken van alle soorten jachtzeilen. Speciaal ook voor grote jachten en platbodems. Sterk, solide, overwegend handwerk-afgewerkte zeilen tegen billijke prijzen.'

in Nederland,' zegt Simon, wel 3500 meter. En dan vooral ook veel 'Dutch-tan', die de doekmaker speciaal maakt voor Nederland, zodat we onze botters van die specifieke bruine zeilen kunnen voorzien.'

In Zuid-Beijerland, waar Den Boer naartoe verhuisde na een periode in Numansdorp, richtte Simon zich puur op het maken van zeilen. Het bijkomende werk zoals het maken van kappen, huiken et cetera liet hij over aan Niels Weij die de begane grond van het pand voor zijn rekening nam. Daar stond ook de snijtafel, terwijl de banen op de bovenverdieping aan elkaar werden gestikt en ook de zeilen werden afgewerkt.

Niels zet zijn activiteiten overigens gewoon voort en bij hem kun je dus prima terecht voor allerhande 'canvas', zoals Simon dat noemt. Maar Simon zelf legt zijn naald en draad terzijde. Wat blijft zijn al die zeilen waaraan zijn vakmanschap is af te lezen. En als de zeilen

die hij in zijn laatste jaar maakte net zo lang meegaan als de zeilen die Zeilmakerij Den Boer 40 jaar geleden maakte, dan kom je die de komende halve eeuw nog steeds tegen op het water. Gewoon opletten of je een B-tje in het zeil ziet. ♡

Simon stopt met Den Boer Sails, maar blijft aanspreekpunt en opmeten in Zuid-Nederland voor Zeilmakerij Molenaar.

Niels Weij maakt al heel lang kappen en tenten voor Den Boer en blijft dat doen. Hij is bereikbaar via: 06-41248858 of info@weijzeilmakerij